

Johannes Vorst Friedrich Fabricius

De Homonymis Et Quae Inter Ea Sunt, Analogis Exercitatio

Rostochi[i]: Richelius, 1650

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730216500>

Druck Freier Zugang

RH phil 9150
Johann Vostrop
Friedrich Fabricius

14

ΣΥΝΘΕΩ
D E
HOMONYMIS
ET QUÆ INTER EA SUNT,
ANALOGIS
EXERCITATIO,

Super quâ

In Academiâ Rostochiense

disputabitur publicè

PRÆSIDE

M. JOHANNÉ VORSTIO,

RESPONDENTE

FRIDERICO FABRICIO,

die V. Octobris.

ROSTOCHI

Typis Johannis Richelii, Sen. Typogr.

Anno c1o 17c L.

VIRGO

Admodum Reverendo, Clarissimo et Excellentissimo D^{no} JOHANNI Reinsb^o,
SS. Theologiae Doctorei celeberrimo, Reverentissimi Holsatiae Ducis Superintendenti Gene-
rali dignissimo, quidemq; Celsit. Consistorii Aulico, Mecanati et Patrono suo octo-
nim colendo Logicae hae exercitatione studiorum quodammodo rationem reddit
E. admod. R. P.
observantissimus

SERENISSIMO AC CELSISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO,
DN^o. FRIDERICO,
HÆREDI NORWEGIÆ, DUCIS SLESVICI,
HOLSATIÆ, STORMARIÆ ET DITHMARSIAE,
COMITI IN OLDENBURG ET DELMENHORST,
DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

DA veniam, patriæ Princeps Celsissime terræ,
Si timet aspectum parva Camœna tuum.
Non ego sepositis egi mollissima curis
Otia, Pieriis haud adamata Deis.
Pocula nec dulci præbens circumlita fucō
Implicuit sensus blanda Vacuna meos.
Sola verecundum reverentia jussit alumnum,
Tangere non puro limina sacra pede.
Quæ, FRIDERICE, Tibi, Dux inclyte, præmia reddam,
Gratia si meritis est referenda tuis?
Me prius æquoreos fluctus, me sidera posse,
Quotq; vigent plantæ, commemorare puto,
Quam tot fœcundi percurrere dona favoris,
Quæ dedit augustæ gratia larga manus.
Interea viles non aspernabere curas,
Et leve quod calamus deproperavit opus.
Sic, ubi majores paulatim tollar ad ausus,
Protinus in laudes fortior ibo tuas.
Tu mihi si facilem non dedignaberis aurem,
Augustos credam nunc rediisse novos.

TUÆ CELSITUDINIS
humillimus Servus, Cliens, & Alumnus
FRIDERICUS FABRICIUS.

I.

Clarissimus Vir Petrus Gassendus inter alia quamplurima, quæ in Aristotelis scriptis reprehensivæ digna judicavit, etiam illud reprehendit, quod Aristoteles in Dialecticam transulit definitiones Homonymorum, Synonymorum, & Paronymorum: deinde, quod definitionem ac partitionem Dialecticæ omisit. Prius nimirum illorum superfluum judicavit esse: posterius verò in malè neglectis numeravit. Nobis in his, ac in aliis quibusdam Viri Cl. non videtur satis habuisse causam, quamobrem Aristotelem reprehenderet. Quod enim ad posterius attinet, primò id videtur minùs rectè, tanquam certum & indubitatum supponi, ordinem illum, quo Aristotelis libri in Organo sunt dispositi, ab ipso Aristotele esse profectum, ipsumq; autorem voluisse absolutum Dialecticæ systema componere, cui adeò definitio Dialecticæ, ejusq; partitio merito debuerit præfigi, ut in libellis factum videmus, qui nostrâ ætate prodierunt. Deinde, si omninò pertendit Vir clarissimus, necesse habet simul reprehendere Euclidem suum, utpote qui itidem omisit lumina illa, ut Gassendus vocat, quibus omnis legitima tractatio sit illustranda. Sanè hic, cum aliquot Mathematicos partes propositurus esset, neque ipsis partibus præmisit definitiones earum, neque toti operi. Reprehendendi forent & alii veterum: ac ipse Aristoteles non in his tantum, sed in aliis quoque operibus. Nobis verò ille veterum mos adeò non displicet, ut etiam existimemus, in tempestivè gnarum esse eum, qui antiè, quàm disciplinæ alicujus quicquam proposuit, de ejus definitione ac partitione prolixitatem facit

die 20. v. & fusius disputat, quodnam sit verum genus disciplinæ, quâ
differentiâ ab aliis disciplinis separetur, & de id genus aliis. Atque
ut de Logicâ sive Dialecticâ seorsim dicamus, ea sanè conscribitur, ut
rudes erudiantur. Ut autem commodè hoc fiat, judicant omnes, ea,
quæ faciunt ad alia intelligenda, præponenda esse iis, ad quæ intelli-
genda faciunt. Quod si rectè se habet, non potest Logices accurata defi-
nitio intelligenda proponi ei, qui nondum didicerit, quid ars sit: quid
scientia: quid habitum organicum vocent: bonam definitionem ex
genere & differentiâ constare debere. Hæc enim ad intelligendam Lo-
gices definitionem plurimum faciunt: imò sine illorum cognitione defi-
nitio ista intelligi prorsus nequit. Proponuntur autem illa tum de-
mum, partim cum paucæ quædam, partim cum jam permultæ ipsius
disciplinæ particule sunt expositæ. Quod Tullii de definitionibus pro-
nunciatum ex I. Off. laudavit Gassendus, id sanè tum, cum Aristote-
lem reprehendit, inconsultè fecit. Exponendum putavit Tullius, quid
sit officium, & quoruplex. Ipsius autem *ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου* sua definitio-
nem non credidit perinde opus esse proponi. Non dixit, inquam, an
sit ars, an verò prudentia, aut aliud quiddam. Euclides etiam satis,
puto, benè definit ea, de quibus disputat. Exponit verbi causâ, quid sit
linea, quid circulus, quid parallelogrammum, quid cathetus. Defini-
tionem autem ipsius disciplinæ, quam tradidit, aut partium ejus, non
putavit necessariò esse præmittendam, nec, si non præmitteretur illa,
opus suum minùs perfectum & mancam idcò fore.

II. Quod definitiones homonymorum, & synonymorum Gassen-
dus iudicavit in Logicis superfluum quid esse, & ad artè Grammaticam
ablegandas, in eo in idem vehementer ab ipso nos dissentimus. Vulga-
ris sanè & proba sententia est, in Logicis inter alia tradenda esse ta-
lia, quibus prima mentis operatio, quam notionem, & conceptum vo-
cant, dirigatur ut nimirum ista optimè instituantur. An verò ad id ipsum
quidquam magis est necessarium, quam moneri nos, esse res, quæ uno
vocabulo quidem appellentur: non tamen secundum illud vocabulum eo-
dem

dem modo definienda sint? unum vocabulum esse signum diversissimo-
rum conceptuum, & cavendum igitur esse, ne sub uno vocabulo eun-
dem conceptum semper formemus? Quod ad Grammaticum attinet,
non negligit quidem & ille vocabulorum significatus, dum eorum aco-
sibus, & modum ea conjungendi considerat. De accuratis tamen conce-
ptibus non perinde est sollicitus, ut Logicus sive Dialecticus. Non do-
cet, inquam, per suam artem res accuratè definire, ac dividere. In
eam sententiam non malè à Zabarella est scriptum, Logicum pri-
mariò conceptus respicere, secundariò voces: contra
Grammaticum primariò voces, secundariò conceptus, l. i.
de nat. Log. c. X. *Logicæ sive Dialecticæ definiendi officium jam
olim assignarunt docti. Platonis mentem his verbis exponit Alcinoüs:
Dialecticæ facultatis elementum primum Plato esse vult
imprimis rei cujusque essentiam, deinde quæ accidunt illi
advertere. Quid autem unumquodque sit, considerat vel
à superioribus dividendo, atque definiendo, vel ordine
inverso, resolvendo. Ciceronis verò eandem esse mentem, tum
ex aliis, tum ex his, que sunt in l. i. de fin. licet intelligi: Jam in al-
terà Philosophiæ parte, quæ est quærendi ac differendi,
quæ λογική dicitur, iste vester (Epicurus) planè, ut mihi qui-
dem videtur, inermis ac nudus est: tollit definitiones:
nihil de dividendo ac partiendo docet &c. Nec alia est ali-
orum, tam veterum, quam recentiorum sententia.*

III. De exigua istâ Logices particulâ, quam contra Gassendum
ei vendicavimus, hoc est, de homonymis, lubet nobis nonnulla, quæ
publica συζητήσω: sin. materia, in chartam conjicere. Homonymo-
rum igitur definitionem proposuit Philosophus in libello κατηχουίων
istis verbis: Ομώνυμα λέγεται, ὡν ὄνομα μόνον κοινόν. ὃ ἢ τῶν
μοῦ λόγου ἢ τῶς οὐσίας, ἕτερον. Addit etiam exemplum: Οἷον ζῶον
ὃ, τὸ ἀρθρωπῶν, ἢ τὸ γεγραμμένον, ὃ ἢ τῶν οὐκ ἄλογον ἢ τῶς οὐσίας
ἕτερον. Εἰαι γὰρ ἀποδοῖσθαι τις τί ἐστιν ἐκαστῶν αὐτῶν τῶν ζῶων εἰαι, ἰδιον
ἐκαστῶν

ἐνατέρας λόγον ἀποδώσει. Latina horum versio, quam Jul. Paci-
us fecit, hæc est: Homonyma dicuntur, quorum nomen
solum est commune, ad illud verò nomen accommodata
definitio, est diversa: ut animal &, quod homo, & quod
pictum est. horum namque nomen solum est commune:
ad illud verò nomen accommodata definitio est diversa.
Si quis enim explicet, quid sit utrumque eorum, quò ani-
mal est propriam utriusque definitionem tradet.

IV. Philosophi, quò in Philosophiâ feliciter versarentur, fabri-
cati sunt varia vocabula, quibus conceptus, quos super rebus forma-
runt, exprimerent: plurima etiam ex vulgari usu deprompta in scho-
lis frequentarunt. Prius horum vocarunt ὀνομασποῖν. De quo
Aristoteles alicubi: Εἴητε δὲ καὶ ὀνομασποῖν ἴσως, ἀναγκαῖον, εἰ μὴ
μη κείμενον ἢ ὀνομασ, ὁ οὐκ ἔως ἀν ἀποδοθήη. Posterius cum fecerunt,
vel eodem significatu usurparunt vocabula, quo usi parvi vulgus, vel
paululum immutato, ac diverso. Si paululum immutetur significatio,
licet id cum Aristotele vocare ὀνομασποῖν ἴσως. In eam sententiam Phi-
losophus l. 1. post. c. 22. ita loquitur: Εἰ δὴ δὲ ὀνομασποῖν ἴσως, ἔστω
τὸ ἔτω λέγειν κατηγορεῖν, si nomina ponere licet, hoc modo
dicere dicatur κατηγορεῖν. Sanè vocabulum istud usu vulgi satis
erat tritum. Sed non eodem prorsus significatu, quo Philosophi cæpe-
runt uti. Vulgo quidem significabat illud, quod Latini vocabulo ac-
cusare exprimunt. Græcis Philosophis autem id significabat, quod
Latini, cum in Logicis versantur, vocabulo prædicare exprimunt.
In eandem sententiam Philosophus alibi ita loquitur: ἔ μὴν ἔδε κείτῃ
καὶ ὀνομασ, ὅτι δὲ καὶ λέγειν αὐτὸ, ἔπε καὶ λόγῳ, ἔπε ἀποφασίς ἐστίν. καὶ καὶ
ἔστω ὀνομασ ἀόριστον.

V. Posterioris hujus generis videtur esse illud vocabulum, quod
in presentia versamus. Græculum vulgus ὀμῶνον μὲν appellat eum,
quem Latine cognominem licet appellare, hoc est, eum, cui idem
nomen proprium est inditum, quod alteri cuidam. Sic Hippodamus
Milesius,

Milesius, quem Aristoteles in Politicis reprehendit, ὁμώνυμος fuit Hippodamo Thurio, cujus πολιτικά μάλιστα Stobaeus asseru-
 vit. Quod cum non obseruasset Vir Cl. M. Antonius Muretus, in va-
 riis suis lectionibus securè scripsit Hippodamo Milesio injuriam esse fa-
 ctam ab Aristotele, quod constet ex Hippodami fragmentis, quæ apud
 Stobaeum sunt, Hippodami Milesii non istam fuisse mentem, quam
 Aristoteles in Politicis ei tribuit. Sic ipsi quoque Aristoteli complu-
 res ὁμώνυμοι fuerunt, quos recenset Diog. Laërtius, ubi Aristotelis
 Stagiritæ vitam describit. Poterat verò vox & aliud quid significare
 vulgo, ὁμόφυλον puta, sive gentilem. Philosophi autem ceperunt si-
 gnificatu paululum immutato uti, ut nim. ὁμώνυμα dicerent duas,
 pluresve res, quæ eodem vocabulo in aliquâ lingvâ appellantur, sed
 ita, ut vocabulum non idem significet, dum utrique attribuitur.

VI. Cum igitur Aristoteles dicit, ὁμώνυμα dici, quæ solum no-
 men commune habeant: quæ verò juxta illud nomen es-
 sentia definitio est, eam diversam esse, nihil aliud videtur
 velle dicere, quam illud, si duæ pluresve res eandem appellationem ha-
 beant, sive uno vocabulo appellentur, ita tamen, ut vocabulum illud,
 dum rebus attribuitur, non idem significet, Philosophis illas vocari
 ὁμώνυμας. Potuisset & alio modo Aristoteles idem exprimere, hoc pu-
 ta: ὁμώνυμα λέγω, ὡν τὸ ὄνομα, ἕτερον ἔστι. Sic enim alibi frequentis-
 simè: λέγω δὲ, λέγω μὲν. Tantum hoc fortè interest, quod aliorum
 quorundam vocabulorum ipse primus autor extitit, vel, ut Philoso-
 phici usus essent, effecit: hoc nostrum autem jam antè, quam ipse philo-
 sopharetur, receptum ac usu tritum fuit.

VII. Sed singulas definitionis voces considerare opera pretium fu-
 erit. Principio dicit, homonyma esse, quorum nomen sit commune.
 Quo ipso innuit, esse, quorum non solum nomen, sed & aliud quid sit
 commune. Τὸ ὄνομα non contradiistinguitur hîc τῶν ῥήματι, ut in libro
 τοῦ ἑρμ. & à Græcis Grammaticis sit; sed accipitur pro quacunque
 voce significativâ, id quod rectè notavit Ammonius. Tam latè
 usurpata

usurpata vox est in dicto quoque libro c. 3. *Αὐτὰ μὲν ἔν κειθ' αὐτὰ
λεγόμενα τὰ ῥήματα, ὀνόματα τὰ ἔστι, καὶ σημαίνε' ἡ. ἴσησι γὰρ ὁ λέγων
τὴν διάνοιαν, καὶ ὁ ἀκούων ἠρέμῃσιν.*

VIII. *Adduntur deinde in definitione hæc: Quæ verò se-
cundum illud nomen essentiæ definitio est, diversa
est. Positum est commune nomen duarum pluriumve rerum. Hoc
igitur debet esse σημαίνον. Quid autem significet, definitione debet
explicari. Si non unum, sed plura significet, pluribus inidem & diversis
definitionibus id debet fieri. Si plura significet, & pluribus definitio-
nibus ea explicentur, ipsæ res, quibus nomen illud commune est, ὁμώ-
νυμοι dicuntur. In Græco sunt due voculae, λόγος ἑσίας. Has
nos vertimus istis Latinis, essentiæ definitio. Alii, non recentiores
tantum, sed & antiqui, inter quos Boëthius est, vertunt ita: Sub-
stantiæ ratio.*

IX. *Due Græca voculae λόγος ἑσίας sunt homonyma, & plu-
ra significant. Quod ad priorem attinet, primò quidem illa exter-
nam orationem significat, quæ vocum est congeries. Deinde
internam orationem, cuius externa signum est. Homony-
miam istam ostendunt Græci, cum vocabulo λόγος addunt ἄλλα ἢ
καὶ ἴστα, ὁ ἔξω, ὁ ἔσω. Sic Aristoteles l. I. post. anal. c. X. ἔγδ' ὡς
τὸν ἔξω λόγον ἢ ἀπὸ δειξίς, ἀλλὰ ὡς τὸν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐπεὶ ἐδὲ συλλο-
γισμός. ἃ εἰ γὰρ ἔστιν ἐστὴν αὐ ὡς τὸν ἔξω λόγον, ἀλλὰ ὡς τὸν ἔσω
λόγον αἰ. Addunt & alias voculas ἄλλα ἢ καὶ ἴστα, ut notum est, ὁ ἐν-
τός τε, ὁ ἔξω τε. Tertio vocula λόγος illud significat, quod
Latini rationem vocant, & soli homini attribuunt. Exemplum est
in his: λέπειται δὲ πρὸς ἀλλήλους τὸ λόγον ἔχοντες, l. I. Eth. Nic. c. 6.
Quarto significat proportionem. Atque illo significatu valdè fre-
quentatur Mathematicis. Quinto significat definitionem quam
Græci ὁρισμὸν usitatori vocabulo dicunt. Et quia ὁρισμός est vel
τὸ πᾶσι vel τὸ ἄριστόν, priorem Aristoteles λόγον ὀνομαζόμενον vo-
cat, sive τὸ σημαίνον, ὁ ὄνομα, l. II. post. c. XI. Sunt & alia voca-
buli*

buli λόγος significaciones. Quas autem nos recensuimus, sunt illæ, quæ Philosophis præcipuè frequentantur.

X. In nostris obrinet illa significatio, quæ postremò omnium est posita. Cum igitur Latine exprimitur definitio homonymorum, Græcum vocabulum λόγος vertendum fuerit Latinâ voce definitio, quam optimi quique Latini Scriptores olim usurparunt. Annon verò & vocabulum ratio potest substitui? Sanè vocabulum illud respondet Græco usitatissimè, cum δὴ αὖτε illâ significat, quâ homo ab aliis animantibus separatus est. Quia igitur in uno significando respondet, autores respondere iubent & in aliis. Hinc fit, ut vocabulum ratio Mathematicis etiam proportionem significet: & Philosophis in uniuersum definitionem. Cum igitur Boëtius ita vertisset, ratio substantiæ, necesse habuit vocabuli ratio homonymiam exponere, ac dicere, accipi illud vel pro ratione, quæ est in animâ nostrâ, quæq; idem est cum intellectu: vel pro ratione computationis: vel pro ratione naturæ, hoc est, similitudine, quæ est inter id, quod producit, & id, à quo producit, vel deniq; pro definitione.

XI. Vocabulum τὸ τί ἐστι, quod est in definitione homonymorum, est eadem τὸ τί ἦν εἶναι. Ejus autem τὸ τί ἦν εἶναι exposuit Aristoteles in quinto Metaphysicorum c. 8. Primò quidem significat id, quod non dicitur de subiecto, sed de quo alia dicuntur. Secundò illud, quod est causa existentia, usq; inexistens, quæ non dicuntur de subiecto. Tertio particulam significat, quæ inest alteri illi, quæ definit, & τὸ τί ἐστι significat. Quarto significat τὸ τί ἦν εἶναι, ἢ ὁ λόγος ἐν τῷ ὄντι. In definitione homonymorum, quam supra posuimus, videtur obrinere postrema significatio. Nestri solent id essentiam appellare. Boëtius substantiam appellavit. Quia nim. hæc vox respondet Græcæ in illo significando, quod per se subsistit, ac alteri non inhaeret, respondere iussa est in altero quoq; significando. Rarò ita respondere iubet vulgus. Frequentissimè autem Interpretes, inter

B

quos

quos & Boëthius est. De LXX. Interpretibus res nota est, quia voces Græcæ Hebræis respondent in uno significando, jussisse eos sæpissime easdem respondere in aliis quoq; significandis. Exempla con-
 gessit Cl. Glassius Rhet. S. pag. 467. Quibus plurima alia possunt
 addi. Interpres Novellarum idem illud frequenter fecit. Quoni-
 am Græcum vocab. δόξα significat & gloriam & sententiam, ubi
 commodè illud potuit vertere voce sententia, posuit vocem gloria,
 hancq; Græcæ voci respondere jussit in altero quoq; significando. Sic
 servare dixit pro cavere, quia Græca vox φυλάττειν utrumq; si-
 gnificat. Habet & scabra Irenæi versio plurima id genus, qua qui-
 dem non libet huc afferre.

XII. Cæterum, quid per vocabula λόγος & δόξαι intelligat
 Aristoteles, licet etiam satis intelligi ex exemplo, quod addidit. Voca-
 bulum λογος tribuitur & vero homini, & picto. Sed non idem vocabuli
 est λογος, cum vero homini, & cum picto tribuitur. Si enim quis
 dicat, quid eo significetur, cum alterutri eorum vocabulum attribui-
 tur, proprium cujusq; λογος dabit. Quod antea dixerat λογος δόξαις,
 appellat nunc λογος sine addito, uti frequentissimè aliàs. Quod dicit
 λογος τινος δόξαις, definitionem alicujus reddere, id alibi
 dicit οὐκ ἔστι μὴ εἰς τὸν λογος δόξαις, itemq; τὸ ἐστὶν δόξαις. Α ποδι-
 δόξαις sive δόξαις est vocabulum illud, quod vel millies usurpavit
 Philosophus, & peculiari quodam significato, quem Latino vocabulo
 haud semper facile est exprimere. Pleriq; vertunt vocabulo assi-
 gnare: alii voc. attribuere: alii vocabulo reddere. Non au-
 tem putandum est, per λογος δόξαις in verbis Aristotelis intelligi ac-
 curatissimam definitionem. Nam si ea intelligeretur, vox λογος,
 quam Aristoteles in exemplum producit, minus esset apta ad rem ex-
 plicandam. Hæc nimirum, ut tribuitur picto, accuratè definiti non
 potest. Intelligamus igitur quamcunq; descriptionem rei, quæ no-
 mini responderet.

XIII. Per homonyma, ut dictum est, intelliguntur due plu-
 resve

resve res, quibus unum nomen tribuitur, sed ita, ut nomen non idem significet, atq; adco diversis definitionibus sit explicandum. Deinde vero & ipsum commune nomen, quod diverso significato pluribus tribuitur, ὁμώνυμον appellatur, atq; ita in ipsa & ὁμώνυμος appellatione homonymia exoritur. Maxime proprie quidem res ipsa dicitur ὁμώνυμος, quæ nim. nomen ὁμοῦ ἔχει, unà cum aliâ commune habet. Usus tamen obtinuit, ut posterior significatus, quo tribuitur vocabulo, quod pluribus rebus commune est, magis frequenter. Ipse etiam Aristoteles posteriorem hunc frequentissime usurpavit. In libro de Soph. elenchis, ubi de fallaciis ex homonymiâ orientibus agit, hæc habet: καὶ γίνεσιν οἱ Ἰππαστέμφοι. πᾶ ὃ ἄπασοι καὶ ἕμφοι καὶ γίνεσιν οἱ γεαυμάχοι. Τὸ δὲ καὶ γίνεσιν ὁμώνυμον, ἔπειτα ἔχον ἔναι γεαυμάχοι τῆ Ἰππαστήμη, ἢ τὸ λαμβάνειν τὴν Ἰππαστήμη. Vocabulum καὶ γίνεσιν est homonymum: significat enim & intelligere utendo scientiâ, & acquirere scientiam. Sic libro I. Top. c. 15. dicit, vocabulum καὶ γίνεσιν esse homonymum. Eodem modo in hoc ipso cap. loquitur aliquoties.

XIV. Sunt verò & aliæ appellationes, quibus vocabula, quæ pluribus tribuuntur diverso significato, indignantur. Perquam accommodata his est vox πολύσημον, hoc est, multa significans: quam est Aristoteles, si rectè memini, usurpavit. Andronicus, Interpres Aristotelis, talia appellat πολυσήματα, idq; non minus commode. Aristoteles sapissime etiam vocat πᾶσι ἀχῶς λεγόμενα, ἢ πᾶσι ἀχῶς λεγόμενα, quæ multis modis dicuntur. Latini ea, quæ commune nomen habent, æquivoca dixerunt, quòd eorum alteri æquè tribuatur nomen, atq; alteri. Deinde & ipsum commune nomen appellarunt æquivocum. Atq; ita in his & illi admiserunt homonymiam. Ut tamen homonymiam istam explicarent, res, quæ commune nomen habent, barbari Philosophi dixerunt æquivoca æquivocata: ipsum autem commune nomen dixerunt æquivocum æquivocans.

XV. *Vocabula πλῶσιμα sive homonyma jam olim observatum fuit vel talia significare, quæ multum distant, multumq; sunt diversa, vel talia, inter quæ nonnihil est convenientiæ. Id Aristoteles lib. VII. Phys. c. 4. his verbis exponit: εἰσὶ δὲ τῶν ὁμωνυμῶν αἰμαρὸν πλὴν ἀπέχουσαι, αἱ δὲ ἕνα ὁμοιοῦσιν ἔχουσαι, Sunt autem æquivocationum aliæ multum distantes, aliæ habentes quandam similitudinem. Gemina his idem Philosophus scripsit l. V. Eth. c. 2. Justitia & injustitia, inquit, pluribus modis dici videntur, ἀλλὰ διὰ τὸν ζυμῆγρον εἶναι τῶν ὁμωνυμῶν αἰμάτων, λαϊκῶν τε, καὶ σοφῶν ὡς περὶ τῶν πόρων, δήλη μᾶλλον, sed quia propè est ipsorum homonymia, latet, nec sicut in iis, quæ procul distant, magis apparet. Sunt & nonnulla in eadem sententiam in libro I. Eth. c. 4. Sed quonam modo, inquit, dicuntur (ἀγαθῆ)? ὁ δὲ εἰσικεν εἰς γε διὰ τῆς ὁμωνυμίας. Αἰμαρὸν πλὴν ἀπέχουσαι εἶναι, ἢ περὶ τῶν ἀπάντων ζυμῆγρον; ἢ μᾶλλον καὶ ἄλλοθεν;* nunquid eo, quod ab uno sunt, vel ad unum omnia ipsa conferuntur? An potius secundum proportionem & (similitudinem) Nam quemadmodum in corpore est vitus, sic in animâ est mens: & aliud in alio.

XVI. *Ex his Aristotelis desumpta est vulgaris divisio homonymorum in homonyma casu & homonyma consilio. Si nim. duæ pluresve res unum nomen habeant, neque appareat aliqua similitudo, aut cognatio inter illas, propter quam commune nomen habere possint videri, dicuntur eæ homonymæ διὰ τῆς κατὰ φύσιν. Ipsum deinde commune nomen, quod talibus rebus tribuitur, vocatur iisdem homonymum casu. Si autem occasio quædam appareat, ob quam duæ res commune nomen habeant, dicuntur illæ homonymæ consilio. Ipsum deinde vocabulum talibus rebus tributum dicitur homonymum consilio. Utrorumque ex variis linguis possunt exempla peti. Nos posteriorum modo pauca producemus. In Hebræâ lingua ἄρα iram significat. Eadem verè vox significat quoque faciem. Non sanè διὰ τῆς, sed*

sed quia est cognatio quaedam inter duo ista significata. In facie nim-
 ira maxime apparet. Sic vox ῥῥῥ significat enumerationem, cata-
 logum, recensionem. Quae significatio oritur ex ipsius radicis signifi-
 cationis. Deinde verò idem vocabulum significat etiam librum, & epi-
 stolam. Idem itidem non δῶδ τῶχης, sed quia utriusque significatus
 est cognatio quaedam. Ex Græcâ lingvâ capiamus in exemplum
 vocem δικη. Significat ea & justitiam, & jus, & iudicium, & causam,
 & actionem, & litem, & denique pœnam. Quorum omnium signifi-
 catorum est cognatio quaedam, ut facillè intelligitur. In Latinâ lin-
 gvâ exempla sunt in vocibus, calamus, rosa, nux, canis, & similibus:
 quae plura quidem significant, sed ita, ut significatorum quaedam sic
 cognatio.

XVII. Ex homonymis consilio quaedam Aristoteli vocantur
 τὰ ἀφ' ἐνός, ἢ πρὸς ἓν ab uno & ad unum: quaedam etiam vo-
 cantur τὰ ὡς ἀναλογίαν. Recolamus ipsius verba: Sed quonam
 modo (honor, prudentia, voluptas) dicuntur (ἀναλογία)?
 Non enim videntur esse ὁμωνύμα δῶδ τῶχης, homonyma
 casu. Nunquid eo, quòd ab uno sunt, vel ad unum omnia
 ipsa conferuntur? An potius ὡς ἀναλογίαν secundum pro-
 portionem (similitudinem, convenientiam, comparisonem) Nam
 quemadmodum in corpore est visus: sic in animâ est
 mens. Querit hîc Philosophus, quonam modo honor, prudentia, vo-
 luptas, ἀναλογία dicantur? Respondet sibi ipsi, non esse æquivoca casu,
 hoc est, non fortè fortuna esse factum, ut illis omnibus unum nomen cœ-
 perit tribui. Relinquit igitur fuisse occasionem quandam, propter
 quam id fuerit factum. Pone autem duplicis generis cognationem, pro-
 pter quam fieri soleat, ut diverse res unum nomen sortiantur, quòd
 nim. quandoque ad unum omnia referantur: deinde quòd una res sit
 similis alteri. Posterioris addit exemplum, propriè nim. ὡς λέγεται ἀνὰ
 τὸν κόσμον: secundum similitudinem autem, idem vocabulum
 tribui alicui rei, quæ est in animâ, τὸ νοῦν, intellectui.

XVIII. *Duæ voces ἁναλογίας vulgo vertuntur secundum proportionem: itemq; secundum proportionalitatem. Significat autem hæc vox ἁναλογία non Mathematicam proportionem, sed quancunque similitudinem, comparationem, convenientiam. Sic & alibi: Unumquodque bonum non quolibet dignum est, sed quædam est ἁναλογία καὶ τὸ ἐπιπέθειον, convenientia, ut arma pulchra nequaquam iusto conveniunt, sed forti, l. II. Rhet. c. 9. In nostro item argumento: Sunt æquivocationum aliæ quidem multum distantes, aliæ habentes quandam similitudinem, αἱ ἴσχυρος, ἡ ἰσότης, ἡ ἁναλογία, aliæ autem propinquæ, aut genere, aut analogiâ, (convenientiâ, proportione.) Homonyma καὶ ἁναλογίας nostri vocare solent analogæ proportionis. Quæ appellatio ex vulgatâ versione verborum Aristotelis fabricata videtur à Cajetano. Habet autem, ut apparet ἁναλογίας καὶ ἀκκισμὸν. Alii vocant analogæ secundum proportionalitatem. Hi nim. illud observant quòd quidam Mathematici ἁναλογίας καὶ ἰσομετρίαν malunt cum Boëthio appellare proportionalitatem, quam proportionem: illud autem, ex quo analogia ista componitur, hoc est, ἰσότητα, proportionem vocant. Porro analogia ista, sive ἁναλογίας vulgo censentur duùm esse generum. Primi quidē sunt illa, quæ de uno propriè, de altero impropriè, sive metaphorice dicuntur, verbi causâ, cum vulpes dicitur de animali quadrupede ganniente, & de homine astuto; cum ridere dicitur de homine, & de prato. Alterius generis sunt, quæ quidem non de uno propriè, de altero metaphorice dicuntur: & tamen pluribus tribuuntur propter convenientiam quandam, quam illa inter se habent. Sic principium dicitur de corde animalis, & de fundamento domus.*

XIX. *Inter homonyma consilio peculiari consideratione digna sunt illa, quæ Aristoteles vocat ἀφ' ἐνὸς, ἢ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ: quæ & ipsa ab eodem distinguuntur ab homonymis ἀπὸ τῶν αὐτῶν, in verbis, quæ paulo ante produximus. Cajetanus, & alii vocant analogæ attributionis. Quæ appellatio videtur orta esse ex Latinâ versione quorundam*

rundam verborum Aristotelis. Nos hæc ipsa, quia hæc non male pertinent, & Latinam quoque versionem, quam Bessarion fecit, producemus. Habent autem ita: *Ἐπεὶ ἡ πάντα πρὸς τὸ πρῶτον ἀναφέρεται οἷον ὅσα ἐν λέξει πρὸς τὸ πρῶτον ἐν, ἰσοκύτως φατίον καὶ ἀπὸ τῶν τῆ, καὶ ἐπέρος, καὶ τῶν ἰσοκυτίων ἔχειν. ὥστε διελόμενον ποσυχῶς λέγει ἑκάστον, ἕτως ἀποδοτέον πρὸς τὸ πρῶτον ἐν ἑκάστῃ κατηγορίᾳ, πῶς πρὸς ἑκάστον λέγει). Τὰ μὲν γὰρ τὰ ἔχειν ἐκείνα, πᾶς ἡ πᾶς ποιεῖν, πᾶς ἡ καὶ ἄλλας λεχθήσεται ποιεῖται ἑρόπας. Cum a. ad primum cuncta reducuntur, utputa quotcunq; unum dicuntur, ad primum unum, similiter de eodem, & diversis, & contrariis dicendum se habere. Quapropter dividendo, quoties singula dicuntur, sic attribuendum est ad primum in uno quoque prædicamento, quomodo ad illud dicitur, quædam eò quod habent illud: quædam eò, quod faciunt: quædam secundum alios hujuscemodi modos dicuntur, IV. Metaph. c. 2. Dicit hic Philosophus, eum, qui velit distinguere, quot modis vocabula accipiantur, ita debere attribuere ad primum in quolibet prædicamento, uti ad illud ipsum dicitur. Ex versione vocis ἀποδοτέον videtur orta esse, ut dixi, analogorum attributionis appellatio.*

XX. Sed ex eodem capite, ex quo præcedentia produximus, producemus & alia. Ens, inquit, multipliciter quidem dicitur, ἀλλὰ πρὸς ἐν καὶ μίαν πινὰ Φύσιν, καὶ ἔχῃ ὁμοιότητος, verum ad unum, unamque, quædam naturam, & non æquivocè, sed quemadmodum omne ὑγιενὸν ad sanitatem, quoddam eo, quod conservat: quoddam eo, quod facit: quoddam eò, quod signum sanitatis, quoddam verò eo, quod δεικνύον ἀνώγει capax ejus est sive eam habet. Habemus in his exempla τῶ ἀφ' ἐνός, ἢ πρὸς ἐν. Ac in iis, quæ mox sequuntur, exponuntur etiam alia. Vocabulum ὑγιενὸν plura significat, hæc puta, conservans sanitatem, effici-

efficiens sanitatem, indicans sanitatem, & deniq; habens sanitatem. Prima significatione potest tribui cibo: altera medicamento: tertia urina: quarta homini vel alii animali. Totidem ferè significationes habet etiam Germanica vox gesund. Latina autem vox sanum potest Græca isti, atq; item Germanica respondere in aliquo significato: sed non in omni. Ζῷον ὑγιεινὸν Latine rectè dicitur animal sanū. Non autem, ut Φάραγγον dicitur ὑγιεινόν, ita idem Latine dici potest sanū. Germani rectè dicunt, ein gesunder Ort / eine gesunde Luft. In Latina autem lingua minus rectè diceretur, sanus locus, sanus aër. Latini enim ista salubria dicunt.

XXI. Ut τὸ ἐν Φ' ὄνδ; amplius consideremus, afferenda fuerit eorum definitio, quam vulgò ex Cajetano proponunt. Ea verò hæc est: Analoga attributionis dicuntur, quorum est idè nomen, & ratio eadem quodam terminum, sed diversa quoad habitudines ad illum. Ponamus exempla: Cibus, medicamentum, pulsus, animal. His omnibus potest tribui Græca vox ὑγιεινόν. An verò eadem quoq; definitio potest tribui secundum illud nomen? Respondendum ex istà definitione, rationem (definitionem) esse quidem eandem quoad (quod ad) terminum, sed diversam quoad (quod ad) habitudines ad illum. Repetamus & definitiones sive descriptiones vocabuli ὑγιεινόν, indicans sanitatem, conservans sanitatem, efficiens sanitatem, habens sanitatem. In his rationibus sive definitionibus dicunt esse eundem terminum, sed diversas habitudines sive respectus ad illum. Habent descriptiuncula istæ duas voces, quarum altera signum est respectivæ notionis sive conceptus: altera verò signum alicujus notionis, quæ respectivam terminat. Indicans est indicans alicujus: Conservans est alicujus conservans: sic & in cæteris. Sunt igitur voces respectum ad aliud connotantes. Sed respectus in singulis est alius, atq; alius. Neq; enim indicans est idem quod conservans. Id autem quod respondet diversis illis respectivis vocibus atq; adeò notionibus, sive id, quod easdem terminat, est in omni-

in omnibus istis descriptiunculis idem, vox nim. atq; adeò notio sanitatis. Atq; ita secundum Cajetani definitionem ista se habent.

XXII. Alii in analogis attributionis, quæ vocant, aliquid amplius requirunt. Id verbis Gilb. Facchæi exponemus: Deinde, inquit, in priori attributione (quæ est in *nis weds; cu*) secundarium analogatum, ut tali nomine significatur, definitur per primum. Si enim quæris, quid sit urina sana, respondes significatricem esse sanitatis in animali, lib. I. Metaph. c. 6. In eandem sententiam in capite quinto ita scribit: Primum analogatum ponitur in definitione cæterorum, Gemina istis habet Rodericus de Arriaga in paginâ 149. cursus philosophici. Ponamus nos duo analogata, ut Facch. vocat, habens sanitatem, & indicans sanitatem. Utrumq; exprimitur voce sanum secundum Facchæi sententiam. Sed unum primario: alterum secundario. Et alterum igitur dicitur analogatum primum, alterum secundarium. Præterea verò secundum ista secundarium debet definiri per primum, hoc est, notio primarii debet contineri in definitione secundarii. Jam consideremus illa, quæ paulo ante sunt dicta. Secundum ea sanum, cum homini tribuitur, significat habens sanitatem, sive, ut cum Aristotele loquamur, *δὲ λυξὸν ἔχει*; cum urina tribuitur, significat indicans sanitatem. Non autem hinc apparet, unum analogatorum definiri per alterum, secundarium puta per primum. Tantum in verbis habens sanitatem, & in verbis indicans sanitatem est una communis vox, atq; adeò communis notio, quam eundem terminum vocare solent. Propter eam non magis posterius per prius, quam prius per posterius dici potest definiri. Ut autem posterius per prius dicatur esse definitum, faciendum ita fuerit. Primum sanum, ut homini tribuitur, definiatur, quòd sit habens sanitatem, sive præditum sanitate. Deinde, ut urina tribuitur eadem vox, definiatur ita, arguens sive indicans id, quòd sanitate est præditum, sive quòd sanitatem habet. Ita nim.

C

apparet

de homine, & lingua. Græcus homo est, qui in Græciâ est natus: Græca Lingua est, quâ utuntur illi, qui in Græciâ nascuntur. Sic breve de tempore, & sono. Sonus nim. brevis dicitur, qui brevi tempore existit. Sic finum de naso, & homine. Homo finus est, qui habet nasum finum. Sic cæsum de oculo, & coronâ oculi. Oculus cæsius est, qui habet coronam cæsiam.

XXV. Consideremus etiam, quomodo Aristoteles exposuerit, vocabulum ὑγιενὸν dici ἀφ' ἐνός, ἢ πᾶσις ἐν. Ejus verba ita habent: Ens multipliciter quidem dicitur, verum ad unum, unamque quendam naturam, & non æquivocè, ἀλλ' ὡσαύτως, ἡ ὑγιενὸν ἀπὸν πᾶσις ὑγίαια. ἡ μὲν τῶ Φυλάτῃ, ἡ δὲ τῶ ποιῆν, ἡ δὲ τῶ σημεῖον εἶναι ἡ ὑγίαια, ἡ δὲ ὅτι δεικνύον αὐτῆς, sed quemadmodum omne ὑγιενὸν ad sanitatem: quoddam eo, quod conservat: quoddam eo, quod facit: quoddam eo, quod signum sanitatis: quoddam verò, quod capax ejus est, I. III. Metaph. c. 2. Τὸ ὑγιενὸν significat, tum habens sanitatem, sive præditum sanitate: tum indicans sanitatem: tum efficiens sanitatem tum denique conservans sanitatem. Vel, ut aliis verbis id dicamus, exprimuntur quatuor isti conceptus communi nomine ἡ ὑγιενός. Quæritur autem, an propter quadruplicem vocabuli ὑγιενὸν intellectum, ipsum putandum sit ἀφ' ἐνός dici. Aristoteles sanè id liquido satis asseruit. Neque dissentit philosophantium quisquam. Sed quodnam ex quatuor istis significatis erit ἐν illud, sive ἡ πᾶσις ἐν, ad quod cætera reducuntur? Aristoteles videtur illud velle, τὸ ὑγίαια esse illud ἐν, πᾶσις δὲ ad quod sit reductio. Dicit enim, ὑγιενὸν ἀπὸν πᾶσις ὑγίαια. An igitur hoc vult, ἡ δεικνύον ἡ ὑγίαια præditum sanitate, aut ἡ ποιῆν ἡ ὑγίαια effectivum sanitatis dici ὑγιενὸν, quia ὑγίαια dicitur ὑγιενὸν? quemadmodum scilicet dicit τὸ πᾶσις ἐν, ἡ τὸ ποιῆν ἡ ὑγίαια dici ἐν, quia ἡ ὑγίαια dicitur ἐν. Non videtur id velle. Sanè ἡ ὑγιενὸν potest significare τὸ ὑγίαια, quemadmodum ἡ Παιεὶς significare potest τὸ Παιεὶα.

Hoc tamen Aristoteles non intendit. Tantum enim illud dicit, τὸ ὑπερὸν significare vel δεικνύντων τὸ ὑπερίαις, vel ejusdem Φυλακῆων, vel ejusdem πινυλῶν, vel deniq; ejusdem οὐραυλῶν. Videtur sanè his Aristotelis philosophematibus consentaneum ferè esse illud, quod ex definitione analogorum attributionis, quam Cajetanus fecit, circumferatur de communi termino, qui sit in τοῖς ἀφ' εἰδός, ἢ πρὸς τὸν. Quae nostrà super his sit sententia, ex iis, quae paulo ante diximus, intelligi licet.

XXVI. Quod nos τὰ ἀφ' εἰδός, καὶ τὸ κατὰ ἀναλογίαν in homonymis numeramus, id non sumus nescii quibusdam minùs placere. Cum aliquot abhinc annis in eam sententiam scripssisset Vir Clarissimus, ab alio quodam Viro Cl. eo nomine graviter fuit reprehensus. Sed sanè, nostro quidem judicio, immeritò id est factum. Nec desunt Viri Cl. qui nobis sint ἐμὸς ἠφοῦ. Vir summus Joach. Jungius, ubi de homonymis agit, disertè prædicta illa in homonymis numerat. B. quoq; Horneius in Institutionibus Logicis apertè scripsit, æquivoca consilio uno nomine analogà nunc dici, hisq; adeò professus est, se analogà pro æquivocis habere. Gilb. Jacchæus item in Institutionum Metaphysicarum libro primo, ubi de analogis attributionis agit, disertè hæc addit: Et hujusmodi analogà à Logicis æquivoca appellantur, ut in prædicamentorum initio constat. Aristoteles verò in Metaphysicis vocat ad unum.

XXVII. Nec Aristotelem credendum est aliter sensisse, quam prædicti Viri pronunciarunt. Quod enim proferunt verba ejus ex IV. Metaph. c. 2. ut aliter ipsum sensisse doceant, id videtur parum accommodatè fieri. Verba ita habent: τὸ δὲ multipliciter quidem dicitur, verum ad unum, unamq; quandam naturam, καὶ ἐκ ὁμωνύμων & non æquivocè, sed quemadmodum omne ὑπερὸν πρὸς ὑπερίαις. Sanè in his τὰ ἀφ' εἰδός, ἢ πρὸς τὸν separantur satis manifestè ab homonymis. At sciendum est, vocabula ὁμωνύμων καὶ ὁμωνύμων non semper eodem modo ab Aristot. usurpari.

asur pari. In his quidem, quae nunc produximus, paulo stricte ac-
 cipitur, & significat tale homonymum, quod Aristoteles δσα τῆς αἰ-
 αλι bi appellat: cum nim. nulla apparet occasio aut ratio, ob quam duae res
 communē appellationē sint sortitae. Alibi verò quavis παλαιῶς λεγόμε-
 να dicuntur ὁμώνυμα: & quavis res, quibus tribuitur nomen
 παλαιῶς λεγόμενον, dicuntur ὁμώνυμα. Exemplum est in lib. I.
 Eth. Nicom. c. 6. Sed quonam modo, inquit, (honor, pruden-
 tia, voluptas) dicuntur (ἀγαθὰ)? Non enim videntur esse
 ὁμώνυμα δὲ τῆς ἀτυχῆς ἀequivoca à fortunâ. Αλλ' ἀγαθὰ τὰ
 ἀφ' ἐνὸς εἶναι, ἢ πρὸς ἐν ἅπαντα σωλεῖν ἢ μάλλον κατ' ἀναλογίαν;
 nunquid eo, quod ab uno sunt, vel ad unum omnia ipsa
 conferuntur? An magis secundum proportionem (simi-
 litudinem, convenientiam). Negat Philosophus honorem, pruden-
 tiam, & voluptatem respectu vocabuli ἀγαθὸν esse homonyma casu.
 Relinquit autem, esse homonyma consilio, sive propinqua. Horum
 cum duo sint genera, quae frequentissimè observantur, disquirat am-
 plius, ad quodnam genus sint referenda honor, prudentia, & volu-
 ptas, cum ἀγαθὰ ea dicuntur. Videtur autem hoc velle, ἀγαθὰ
 dici omnia illa, non tam τὰ ἀφ' ἐνὸς εἶναι, quam κατ' ἀναλογίαν.

XXIIII. Τὰ κατ' ἀναλογίαν homonyma esse quis neget? Si
 ex sensibus uni, atq; item intellectui tribuatur τὸ videre, quis non in-
 telligit, sensum istum, ac intellectum respectu illius vocabuli homony-
 ma esse? Recolamus illa, quae suprâ produximus ex septimo physico-
 rum. Sunt, ἀequivocationum aliæ quidem multum di-
 stantes, aliæ autem habentes quandam similitudinem,
 αἱ δ' ἐγγυὸς ἢ ἡμί, ἢ ἀναλογία, aliæ autem propinquæ, aut ge-
 nere, aut analogiâ. Quae in alteris verbis vocat τὰ κατ' ἀναλο-
 γίαν, ea in his vocat homonyma τὰ ἐγγυὸς τῇ ἀναλογίαν. Τὰ κατ' ἀνα-
 λογίαν, qualia hîc intelligenda sunt, intelligo etiam in his verbis: κατ'
 ἀναλογίαν, ἢ (ὅς ἐστιν) ὅσα ἐχθ, ὡς ἄλλο πρὸς ἄλλο. Leguntur ea
 lib. V. Metaph. c. de uno. Deinde τὰ ἀφ' ἐνὸς homonyma esse, quâ
 quâsa

quæso negari potest? Sanè animal, cibus, medicamentum, urina habent commune nomen τὸ ὕγιον: quæ verò secundum illud nomen essentia definitio est, ea diversa est. Non potest eâ definitione, ac notione istuc vocabulum tribui animali, quâ tribuitur cibo, medicamento, urina, aëri, atq; aliis. Nec horum uni eâ notione potest tribui, quâ alteri tribuitur. Non licet, inquam, cogitare quicquam, quod ad homonyma requiratur, nec in his nostris sufficienter appareat.

XXIX. Antequam finem faciamus commentandi, addemus nonnulla περὶ τῶν ὄντων. Quæ Aristotelis de eo mens sit, apparet ferè tum ex verbis quibusdam, quæ supra produximus, tum etiam ex his: ἔτι τὸ ἡμεῖς ὄν λέγει πολλὰ ἄλλως μὲν, ἀλλὰ ἀπὸ πάντων πρὸς μίαν δεχέσθαι. τὸ μὲν γὰρ, ὅτι σῶσις, ὅτι λέγει, τὸ δὲ ὅτι πάθη ἔσις, τὸ δὲ, ὅτι ὁδὸς εἰς σῶσιν, ἢ φθορά, ἢ ἐπιθήσεις, ἢ ποιότητες, ἢ ποιητικὰ, ἢ γενητικὰ τὸ σῶσις, ἢ τὸ πρὸς τὴν σῶσιν λεγόμενον, ἢ τῶν πρὸς διποράσεις, ἢ σῶσις. Leguntur ista in IV. Metaph. cap. secundo. Mens Aristotelis videtur hæc esse vocabulum ὄν dici multis modis, & diversa significare, sed inter omnia significata unum esse, ad quod cætera referantur. Πᾶν, inquit, πρὸς μίαν δεχέσθαι. Idem etiam exprimit his verbis: πρὸς μίαν φύσιν. Itemq; istis, πάντων πρὸς τὸ πρῶτον ἀναφέρει. πρὸς τὸ ἀπὸ πάντων ἡμεῖς λέγει. Primò τὸ ὄν secundum Aristotelem significat ἔσιν substantiam, idq; primariò. Deinde & qualitas substantiæ, & effectivum, & generativum, & privatio, aliæq; ejusdem dicuntur ὄντα. σῶσις est τὸ πρῶτον, sive ἡ δεχὴ, ad quam cætera significata referuntur.

XXX. Addam & alia verba Philosophi, ex quibus eadem illa possint intelligi. Τὸ ὄν, inquit, λέγει πολλὰ ἄλλως. σημαίνει γὰρ τὸ μὲν τί ἐστι, καὶ τὸ δὲ τί, ὅτι πῶς, ἢ πῶς ἢ τῶν ἄλλων ἕκαστον τὸ ἔτι κατηγορημένων. πᾶσι ἄλλως τὸ λεγόμενον τὸ ὄν, φαίνεται, ὅτι τῶν πρῶτων ὄν, τὸ τί ἐστιν, ὅπερ σημαίνει τὴν ἔσιν. Τὰ δὲ ἄλλα λέγει ὄντα τῶν ὄντων ὄντα, τὸ μὲν ποσότητος εἶναι, τὸ δὲ ποιότητος, τὸ δὲ πάθη, τὸ δὲ ἄλλο ποσόν. Leguntur ista in VII. Metaph. c. primo.

In his

In his Philosophus ἁπλῶς, substantiam vocat ὄντως ὄν: alia dicit
 appellationem ἢ ὄντος sortiri, quòd sint substantiæ vel qualitates,
 vel quantitates, vel affectiones, vel aliud quid ejusdem. An igitur
 credemus, τὸ ἁπλῶς, & illa, quæ sunt ἢ ἁπλῶς, ad vocabulum ὄν se
 ita habere, ut arbor, quæ Græcè καρπύα dicitur, & fructus, qui Græcè
 δίκτυον, ad Latinum vocabulum nux se habent? Ut adeò ὄν
 primariò significet τὸ ἁπλῶς: secundariò id, quod est ἢ ἁπλῶς, quem-
 admodum vocabulum nux primariò significat καρπύαν, secundariò τὸ
 δίκτυον. Quamquam non potest satis certò sciri, an istuc vocabulum
 nux primò institutum sit ad significandam dictam arborem, an verò
 ad fructum ejus significandum. Nos Germani sanè à nominibus
 fructuum fabricamus ipsarum arborum nomina. Ut autem id, quod
 res est, dicamus, non videtur eodem modo se habere vocabulum ὄν,
 quo Latinū vocab. nux. Hoc enim statuendum est primariò insti-
 tutum esse ad significandum vel arborem, vel ejus fructum. Tò ὄν au-
 tem non videtur institutum fuisse à Græcis ad significandam immedia-
 tè τὸ ἁπλῶς substantiam, sed ad significandum aliquid, quod potest
 τῷ ἢ ἁπλῶς κατηγορηθῆναι de substantiâ prædicari: quemad-
 modum τὸ ζῷον, ἢ τὸ μέλατιον non sunt instituta ad significandum
 hominem, sed ad significanda talia, quæ de homine possunt prædicari,
 primum quidem ad significandum animal: alterum ad significandum
 τὸ risivum.

XXXI. Atq; hoc illud est, quod nostræ ætatis philosophi
 constanter asserunt, τὸ ὄν significare omnino conceptum aliquem, qui
 conceptu substantiæ & accidentis sit latior: quiq; adeò & de substan-
 tiâ, & de accidente possit prædicari. Illorum autem quidam volunt, τὰ
 ὄν synonymicè prædicari de substantiâ, & accidente: quidam conten-
 dunt non synonymicè, sed alio modo prædicari. Synonymicè prædi-
 cari, asseruit jam olim Scotus. Quem etiam sequuntur duæ di-
 sciplinæ, Scotistarum puta, & Nominalium. Alteram quoq; senten-
 tiam nostrâ ætate tenent quam plurimi. Communem tamen conce-
 ptum

peum entis acriter hi quoq³ propugnant. Adscribam quedam Gill. Facchai verba, ex quibus id appareat. Et profecto, inquit, antequam entis conceptus (entis conceptum, qui substantiæ & accidenti communis est) negem, admittere malo univocationem istam, (Scoti, de quâ in præcedentibus dixerat,) l. i. Instit. Metaph. c. 6. Adjungam & illa, quæ mox sequuntur: Quia tamen genus univocum ex æquo convenit omnibus, imò pariter descendit, hoc est, non inest uni prius, alteri posterius, nec inest uni propter alterum, idèò probabile iudico, ens non dici univocè de inferioribus. Ex his Facchai primò apparet, ipsum, si una duarum sententiarum omnino dimittenda sit, citius dimittere voluisse sententiam suam de eo, quòd ens non prædicetur synonymicè, quam alteram illam de conceptu entis, qui substantiæ & accidenti communis sit. Deinde & illud apparet, non tamen existimasse ipsum, ens de substantiâ & accidente synonymicè dici. Quid verò causæ est, cur non sustinuit ita existimare? Illud, ut apparet, quòd ens substantiæ prius, accidenti posterius inest. Ens autem prius inesse substantiæ, accidenti posterio, propterea dicunt, quòd substantia per se subsistit: accidens verò non per se subsistit, sed semper est in subiecto.

XXXII. Secùdum ista philosophemata, ut aliquid de aliquibus synonymicè dicatur, necesse est illud non dici de uno prius, de altero posterius. Quid verò per ῥῆσ^{us} dici prius, & dici posterius intelligant, ex addito exemplo est conjiciendum. Sed in synonymorum definitione non solent id exprimere. Vulgaris definitio ita habet: synonyma sunt, quorum nomen commune est, & quæ juxta illud nomen essentia definitio est, eadem est. Huic, si prædicta illa rectè se habent, addendum quidpiam fuerit, hoc putata, synonyma esse talia, quorum utrumq³, sine altero possit existere, & quorum alterum ab altero non sit ortum. Si cui verò hæc addenda videantur, non poterit is statuere, corpus simplex, & mixtum synonyma esse. Multa etiam alia, quæ vulgò pro synonymis habentur, in iis numeranda minimè forent. Non temerè sanè quispiam negaverit, naturalem potentiam, & habitum esse veras species qualitatis, atq³, adeò synonyma. Horum tamen alterum non potest existere, nisi existat & alterum, vel potius præexistat. Sed paginarum modus plura non capit. Et nunc igitur nobis est definendum.

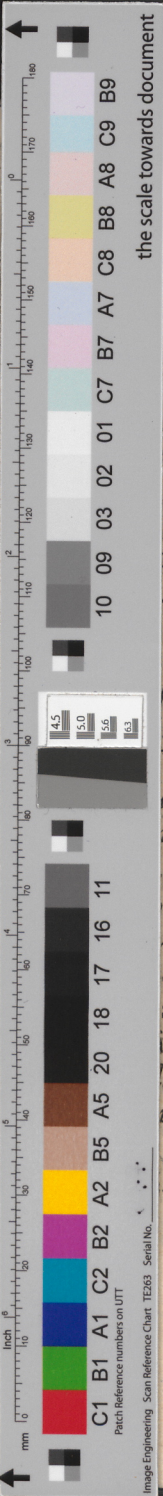
¶ : ¶

de homine, & lingua. Græcus homo est, qui in
 Græca Lingua est, quâ utuntur illi, qui in Græci
 breve de tempore, & sono. Sonus nim. brevis
 tempore existit. Sic simum de naso, & homine
 est, qui habet nasum simum. Sic casium de oculi
 Oculus casius est, qui habet coronam casiam.

XXV. Consideremus etiam, quomodo
 rit, vocabulum ὑγιενὸν dici ἀφ' ἐνὸς, ἢ πρὸς ἐν.
 bent: Ens multipliciter quidem dicitur, v
 unamq; quendam naturam, & non æquiva
 ἢ ὑγιενὸν ἅπαν πρὸς ὑγίαιαν. ἢ μὲν τὰ Φυλάτ
 ἢ τὰ σημεῖον εἶναι ἢ ὑγίαιας, ἢ ἢ, ὅτι δεκτικὸν αὐ
 modum omne ὑγιενὸν ad sanitatem: quo
 conservat: quoddam eo, quod facit: qu
 signum sanitatis: quoddam verò, quod
 J. III. Metaph. c. 2. τὸ ὑγιενὸν significat, tum
 five præditum sanitate: tum indicans sanitatem
 ratem tum deniq; conservans sanitatem. Vel
 camus, exprimentur quatuor isti conceptus com
 ενῶ. Queritur autem, an propter quadruplicem
 intellectum, ipsum putandum sit ἀφ' ἐνὸς dici.
 quidò satis asseruit. Neq; dissentit philosophant
 quodnam ex quatuor istis significatis erit ἐν illu
 quod cætera reducuntur? Aristoteles videtur illu
 esse illud ἐν, πρὸς ὃ ad quod fit reductio. Dicit
 πρὸς ὑγίαιαν. An igitur hoc vult, ἢ δεκτικὸν
 tum sanitate, aut ἢ ποιητικὸν ἢ ὑγίαιας eff
 dici ὑγιενὸν, quia ὑγιαια dicitur ὑγιενὸν? quer
 τὸ πρὸς τὴν αὐτὴν, ἢ τὸ πρὸς τὴν αὐτὴν ἢ ἕστιας dici ἐν, q
 Non videtur id velle. Sanè ἢ ὑγιενὸν potest
 αὐ, quemadmodum ἢ ἡγεμονίης significare po
 C 2

the scale towards document

us:
 Sic
 re
 vi
 nus
 culi.

Just
 ha
 am,
 e q
 v, ἢ
 ad
 mod
 mod
 est,
 tem,
 sani
 d di
 ὑγ
 ενὸν
 id li
 Sed
 v, ad
 heca
 ἅπαν
 ædi
 tatis
 dic
 ur ὄν.
 ὑγίαι
 κειαν
 Hoc